

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА
освітнього компонента

ОДФ 2. 02 Історія дошкільної педагогіки

підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

012 Дошкільна освіта

(код і найменування спеціальності)

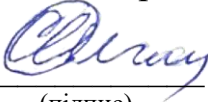
2024 рік

Робоча програма освітнього компонента ОДФ 2. 02 Історія дошкільної педагогіки для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів для здобувачів вищої освіти I курсу.

Розробник: Бондаренко Н. Б., кандидат педагогічних наук

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

Зав. кафедри Станіслав САПОЖНИКОВ, док. пед. наук, професор
(підпис)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «28» серпня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу Інна ЗЕРКАЛЬ
(підпис)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Мова викладання	українська	
Передумови вивчення навчальної дисципліни	ОДФ 2. 01 Вступ до спеціальності та професійна етика ОДФ 2. 03 Педагогіка загальна	
Курс	I	I
Семестр / триместр	2	2
Загальний обсяг годин / кредитів	90/3	90/3
Кількість змістовних модулів	2	2
Годин на аудиторне вивчення	38	10
Годин на самостійне вивчення	52	80
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із становленням й розвитком теорії та практики навчання і виховання дітей дошкільного віку у різні історичні періоди, впровадження в практику сучасної дошкільної освіти позитивного досвіду педагогів минулого.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розкрити тенденції та закономірності розвитку дошкільної педагогіки в історичній динаміці в європейському і світовому контексті;
- сформувати у студентів цілісну систему поглядів на історію зарубіжної та вітчизняної педагогічної думки, освіти та виховання;
- навчити майбутніх педагогів застосовувати набуті знання у практичній діяльності;
- сприяти виконанню студентами пошукової діяльності, виробленню наукового підходу до опрацювання та вивчення літературних педагогічних джерел, розвитку їхнього творчого потенціалу та формування професійного педагогічного світогляду;
- розвивати самостійне історико-педагогічне мислення (навчити бачити і розуміти закономірності розвитку педагогічних категорій);
- сформувати ідеал вихователя в сучасній системі освіти на основі поглядів визначних зарубіжних та вітчизняних педагогів у галузі дошкільної освіти.

Інтегральна компетентність ІК

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачають застосування загальних педагогічних теорій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (КЗ)

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності КС

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання

ПР-2 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-9. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПР-15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

Після вивчення курсу «Історія дошкільної педагогіки» студенти повинні **знати:**

- тенденції й закономірності розвитку дошкільної педагогіки в різні історичні епохи;
- розвиток педагогічної думки в педагогічних системах класиків зарубіжної та вітчизняної дошкільної педагогіки;
- надбання світової педагогічної думки та педагогічних традицій суспільного дошкільного виховання в Україні;
- сучасний стан розвитку педагогічної думки й суспільного дошкільного виховання в провідних зарубіжних країнах та Україні.

уміти:

- аналізувати історико-педагогічну літературу з метою осмислення історико-методологічних підходів;
- виявляти типові і загальні тенденції у розвитку вітчизняної і зарубіжної педагогіки, фактори, які стимулюють їх розвиток;
- здійснювати науково-пошукову діяльність, розвивати педагогічний потенціал;
- інтегрувати найбільш значні досягнення педагогічної думки в практику сучасного закладу дошкільної освіти.

володіти:

- знаннями про цілісну систему поглядів на історію зарубіжної та педагогічної думки дошкільної освіти;
- методами ретроспективного аналізу історико-педагогічних явищ і фактів;
- навичками проведення психолого-педагогічного дослідження, творчого використання передового педагогічного досвіду та підготовки інформаційних і науково-методичних матеріалів;
- навичками працювати з першоджерелами, дотримуватись принципу історизму, зв'язку теорії з практикою тощо.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Становлення та розвиток дошкільного виховання у західноєвропейських країнах

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Історія дошкільної педагогіки». Виховання в умовах первісного ладу

Предмет, завдання, джерела історії дошкільної педагогіки, її зв'язок з іншими науками. Основні принципи побудови історії дошкільної педагогіки. Методи історико-педагогічних досліджень. Основні теорії походження

виховання. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства. Характер, зміст та організація виховання в умовах первісного суспільства.

Література [Б 1; 7; 10]

Тема 2. Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві та епоху середньовіччя

Своєрідність організації змісту і методів виховання в стародавніх державах Сходу (Єгипет, Індія, Китай та ін.). Спартанська та Афінська системи виховання. Сімейне і суспільне виховання в Стародавньому Римі. Давньогрецькі філософи (Платон, Демокрит, Арістотель) про виховання дітей дошкільного віку. Освіта в період еллінізму. М. Квінтіліан про природовідповідне виховання, проблеми сімейного та суспільного виховання.

Загальна характеристика розвитку освіти в період раннього середньовіччя. Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження. Система виховання в країнах Західної Європи в умовах феодального ладу: духовне (церковне) виховання, лицарське виховання тощо. Виховання дітей дошкільного віку в сім'ї, у притулках для бідних.

Література [Б 4; 7; 10]

Тема 3. Педагогічні погляди та ідеї Я. А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку

Педагогічна спадщина Я. А. Коменського. Принципи навчання та виховання. Ідея природовідповідності в педагогічній системі Я. А. Коменського. Організація процесу навчання. Я. А. Коменський про виховання дітей дошкільного віку. Праці Я. А. Коменського: «Світ чуттєвих речей у малюнках», «Материнська школа», «Золоте правило» дидактики та їх реалізація у роботі сучасного вихователя з дітьми дошкільного віку. Я. А. Коменський про педагога та вимоги до нього.

Література [Б 4; 5; 7, Д 10, 11]

Тема 4. Західноєвропейська педагогіка кінця XVII – середини XIX ст. Погляди просвітителів на виховання дітей дошкільного віку

Педагогічна концепція Дж. Локка. Теорія «чистої дощечки». Погляди на виховання дітей з раннього віку, на гру, іграшку, працю. Дж. Локк про фізичне моральне, розумове виховання дітей дошкільного віку.

Педагогічні погляди французьких просвітителів. К. Гельвецій про фактори розвитку особистості: рівність здібностей, роль суспільного середовища і виховання в розвитку дітей. Ж.-Ж. Руссо про природне і вільне виховання.

Періодизація дитинства, зміст виховання за періодами. Погляди Ж.-Ж. Руссо на фізичне, моральне, трудове, сенсорне і розумове виховання. Проблема сімейного й суспільного виховання. Співзвучність ідей Дж. Локка і Ж.-Ж. Руссо сучасним тенденціям розвитку теорії та практики навчання і виховання.

Ідеї гармонійного виховання Й.-Г. Песталлоці. Теорія елементарної освіти та методика початкового навчання. Й.-Г. Песталоцці про сімейне дошкільне виховання. «Книга матерів» Й.-Г. Песталоцці, її значення у розробці програми розвитку дитини.

Література [Б 4; 7; 8, Д 10, 11]

Тема 5. Розвиток педагогічної думки і суспільне дошкільне виховання дітей у Західній Європі в ХІХ – на початку ХХ століття

Р. Оуен – засновник теорії суспільного дошкільного виховання. Р. Оуен про фізичне, моральне, розумове виховання дітей. Заклади для маленьких дітей у Нью-Ленарку. Вимоги до особистості виховательки.

Педагогічна теорія і практика дошкільного виховання Ф. Фребеля. Розвиток Ф. Фребелем теорії суспільного дошкільного виховання. Ф. Фребель – організатор перших дитячих садків у Німеччині. Система ігор і занять з дітьми дошкільного віку. «Дарунки» Фребеля для дітей. Вимоги до підготовки виховательок (садівниць) закладу дошкільної освіти. Система Ф. Фребеля в оцінках вітчизняних педагогів кінця ХІХ – початку ХХ ст. Вплив ідей Ф. Фребеля на розвиток теорії і практики виховання дітей дошкільного віку.

П. Кергомар – прогресивна діячка у галузі дошкільного виховання, організатор народної освіти у Франції кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Література [Б 7; 8; 9, Д 9; 10]

Тема 6. Загальні тенденції світової педагогіки кінця ХІХ – ХХ ст.

Творчий шлях та педагогічні ідеї М. Монтезорі. Завдання виховання дітей дошкільного віку. Теорія самовиховання і самонавчання. Основні принципи методики М. Монтезорі. Організація педагогічного процесу в системі М. Монтезорі. Зміст, методи і засоби виховання дітей дошкільного віку. Дидактичний матеріал, вправи з сенсорного виховання. Використання ідей М. Монтезорі в сучасних закладах дошкільної освіти.

Педагогічні ідеї Д. Дьюї у світлі сучасних освітніх тенденцій. Д. Дьюї про виховання дошкільників. Педагогічна система французького педагога С. Френе. Інноваційні підходи щодо розвитку особистості і формування поведінки дитини в педагогічній спадщині С. Френе.

Педагогічна спадщина О. Декролі. Значення його ідей у становленні педагогіки «нового виховання».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Історія розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні

Тема 7. Розвиток виховання та освіти на території України із стародавніх часів до початку ХХ століття

Освітні надбання Київської Русі. Вплив прийняття християнства на розвиток писемної культури. Виховні та освітні традиції слов'ян. Педагогічні пам'ятки Київської Русі: «Златоуст», «Ізборник Святослава», «Повчання Володимира Мономаха дітям». Просвітницька діяльність Ярослава Мудрого. Виховання у східних слов'ян в дохристиянський період.

Проблема дошкільного виховання дітей в працях українських культурно-освітніх діячів кінця ХІХ – початку ХХ ст. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних вчених, письменників і громадських діячів. Просвітницька діяльність та педагогічні ідеї Г. Сковороди. Педагогічні погляди Х. Алчевської. Б. Грінченко про гармонійний розвиток дітей раннього віку. Випуск журналу «Дошкільне виховання» (1911 р.).

Література [Б 1; 2; 10, Д 11]

Тема 8. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці ХІХ – ХХ століття

Діяльність Київського товариства народних дитячих садків. Перші заклади суспільного дошкільного виховання Ю. Карпінської, Є. Чернишової, сестер (Марії і Софії) Ліндфорс, К. Безменової). Піднесення в галузі теорії і практики дошкільного виховання в Україні на початку ХХ століття. Діяльність педагогічних товариств сприяння дошкільному вихованню (Київське товариство народних дитячих садків, Фребелівське педагогічне товариство м. Києва та його інститут).

Педагогічні погляди та організаторська діяльність діячів суспільного дошкільного виховання початку ХХ століття: Т. Лубенця, Н. Лубенець, К. Маєвської, Н. Петерсен, С. Русової, І. Сікорського, К. Толмачевської, Е. Яновської, та ін.).

Література [Б 1; 2; 9; 10, Д 11]

Тема 9. Створення системи дошкільного виховання в Україні в 1917 – 1920 рр.

Суспільне дошкільне виховання в роки УНР. Основні здобутки УНР у розвитку суспільного дошкільного виховання. Ідеї українського національного дитячого садка. Підготовка педагогічних кадрів.

С. Русова – фундатор дошкільного виховання на Україні. Просвітницька діяльність С. Русової у контексті розбудови концепції національного українського дошкільного закладу. С. Русова про загальні засади виховання дітей дошкільного віку.

Література [Б 1; 7; 9, Д 2; 3; 4]

Тема 10. Суспільне дошкільне виховання в Україні в 1920 – 1930 рр.

Стан суспільного виховання дітей дошкільного віку в 1920 – 1930 рр. Робоча книжка «Дошкільне виховання» (1927 р.) як перший виклад українськими педагогами концепції і програми виховання дітей дошкільного віку. Педагогічна діяльність та ідеї О. Дорошенко. О. Дорошенко про вікові особливості дітей дошкільного віку. Використання ідей та порад О. Дорошенко в сучасній практиці виховання дітей дошкільного віку.

Масове відкриття дитячих садків, сезонних майданчиків у містах і селах України. Розробка програмно-методичних документів для дошкільних закладів у 30-ті роки. «Програма для дошкільних закладів» (1932 р.), «Програми та внутрішній розпорядок дитячого садка» (1934 р.), «Керівництво для вихователя дитячого садка» (1938 р.). Особливості змісту дошкільного виховання в 30-ті роки.

Література [Б 1; 2; 9; 10]

Тема 11. Педагогічна концепція В. Сухомлинського

Педагогічна діяльність В. Сухомлинського – видатного українського педагога. В. Сухомлинський про розумове виховання, особливості виховання дітей шестирічного віку і підготовку їх до школи. Книга В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям». В. Сухомлинський про моральне та естетичне виховання. В. Сухомлинський про родинне виховання, єдність родинного і суспільного виховання. Погляди В. Сухомлинського у становленні педагога. Використання ідей В. Сухомлинського в сучасній практиці виховання дітей дошкільного віку.

Література [Б 1; 2; 4; 7, Д 7; 10]

Тема 12. Розвиток педагогічної теорії та суспільного дошкільного виховання в 1950-1980-ті роки

Розбудова суспільного дошкільного виховання в повоєнні роки. Боротьба з дитячою бездоглядністю. Заходи уряду щодо розширення мережі дошкільних закладів. Типи дошкільних закладів: ясла, ясла-дитячий садок, дитячий садок-школа. Зміст освітньо-виховної роботи в дитячих садках. «Керівництво для вихователя дитячого садка» (1953), «Програмно-методичні вказівки для вихователя дитячого садка» (1955), «Програма виховання в дитячому садку»

(1962), «Типова програма виховання і навчання в дитячому садку» (1984), «Програма виховання та навчання в дитячому садку» (1986). Нові дослідження з проблем морального, розумового, фізичного, трудового виховання (Л. Артемова, А. Богущ, З. Борисова, Т. Дмитренко, В. Котирло, Н. Яришева, Е. Вільчковський, С. Ладивір, О. Кононко та ін.). Підготовка педагогів дошкільного виховання в 50–80-х рр.

Література [Б 3; 6; 7; 9]

Тема 13. Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні на початку XXI століття

Основні напрямки розвитку дошкільної освіти в Україні на початку XXI ст. Оновлення нормативно-правових документів дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної. Позитивні зрушення в галузі дошкільної освіти. Погляди сучасних науковців (І. Бех, А. Богущ, Л. Врочинська, Н. Гавриш, О. Косенчук, К. Крутій, Т. Піроженко, І. Улюкаєва та ін.). Перспективи розвитку дошкільної освіти у XXI ст.

Література [Б 7; 9; 10]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												Форма контро лю
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Становлення та розвиток дошкільного виховання у західноєвропейських країнах													
Тема 1. Предмет та завдання курсу «Історія дошкільної педагогіки». Виховання в умовах первісного ладу	6	2				4	4					4	У
Тема 2. Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласниць кому суспільстві та епоху середньовіччя	8	2	2			4	6					6	У, Е
Тема 3. Педагогічні погляди та ідеї Я. А. Коменського на виховання	6	2				4	6					6	П, Т

дітей дошкільного віку													
Тема 4. Західноєвропейська педагогіка кінця XVII – середини XIX ст. Погляди просвітителів на виховання дітей дошкільного віку	8	2	2			4	8	2				6	ПК, Д
Тема 5. Розвиток педагогічної думки і суспільне дошкільне виховання дітей у Західній Європі в XIX – на початку XX століття	6	2				4	6					6	К, Е
Тема 6. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX – XX ст.	8	2	2			4	8		2			6	КР, Т
Разом за змістовим модулем	42	12	6			24	38	2	2			34	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Історія розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні													

Тема 7. Розвиток виховання та освіти на території України із стародавніх часів до початку ХХ століття	6	2				4	6					6	П, ПК
Тема 8. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці ХІХ – ХХ століття	6	2				4	6					6	У, П
Тема 9. Створення системи дошкільного виховання в Україні в 1917 – 1920 рр.	8	2	2			4	6					6	У, Т
Тема 10. Суспільне дошкільне виховання в Україні в 1920 – 1930 рр.	6	2				4	10	2				8	Д, П
Тема 11. Педагогічна концепція В. Сухомлинськог о	6	2				4	6					6	ПК, Е
Тема 12.	8	4				4	10	2				8	

Розвиток педагогічної теорії та суспільного дошкільного виховання в 1950-1980-ті роки													К, П
Тема 13. Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні на початку ХХІ століття	8	2	2		4	8		2				6	ПК, КР
Разом за змістовним модулем	48	16	4		28	52	4	2				46	
Усього годин	90	28	10		52	90	6	4				80	

Форми контролю: усне опитування – У
контрольні роботи – КР
перевірка конспектів – ПК
тестування – Т
колоквіум – К
есе – Е
дайджест – Д
презентація – П

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Тема 1. Предмет та завдання курсу «Історія дошкільної педагогіки». Виховання в умовах первісного ладу	2		–
2	Тема 2. Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві та епоху середньовіччя	2		–

3	Тема 3. Педагогічні погляди та ідеї Я. А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку	2		–
4	Тема 4. Західноєвропейська педагогіка кінця XVII – середини XIX ст. Погляди просвітителів на виховання дітей дошкільного віку	2	2	–
5	Тема 5. Розвиток педагогічної думки і суспільне дошкільне виховання дітей у Західній Європі в XIX – на початку XX століття	2		–
6	Тема 6. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX – XX ст.	2		–
7	Тема 7. Розвиток виховання та освіти на території України із стародавніх часів до початку XX століття	2		–
8	Тема 8. Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX – XX століття	2		–
9	Тема 9. Створення системи дошкільного виховання в Україні в 1917 – 1920 рр.	2		–
10	Тема 10. Суспільне дошкільне виховання в Україні в 1920 – 1930 рр.	2	2	–
11	Тема 11. Педагогічна концепція В. Сухомлинського	2		–
12	Тема 12. Розвиток педагогічної теорії та суспільного дошкільного виховання в 1950-1980-ті роки	4	2	–
13	Тема 13. Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні на початку XXI століття	2		–
	Усього годин	28	6	–

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Предмет та завдання курсу «Історія дошкільної педагогіки». Виховання в умовах первісного ладу			

2	Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві та епоху середньовіччя	2		4
3	Педагогічні погляди та ідеї Я. А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку			
4	Західноєвропейська педагогіка кінця XVII – середини XIX ст. Погляди просвітителів на виховання дітей дошкільного віку	2		4
5	Розвиток педагогічної думки і суспільне дошкільне виховання дітей у Західній Європі в XIX – на початку XX століття			
6	Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX – XX ст.	2	2	4
7	Розвиток виховання та освіти на території України із стародавніх часів до початку XX століття			
8	Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX – XX століття			
9	Створення системи дошкільного виховання в Україні в 1917 – 1920 рр.	2		4
10	Суспільне дошкільне виховання в Україні в 1920 – 1930 рр.			
11	Педагогічна концепція В. Сухомлинського			
12	Розвиток педагогічної теорії та суспільного дошкільного виховання в 1950-1980-ті роки	2		
13	Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні на початку XXI століття		2	4
Усього годин		10	4	20

7. Теми практичних занять (не передбачено)

8. Теми лабораторних занять (не передбачено)

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах		Максим. кіл-ть балів
		Денна форма	Заочна форма	
1	Предмет та завдання курсу «Історія дошкільної педагогіки». Виховання в умовах первісного ладу	4	4	1

2	Виховання та розвиток педагогічної думки в рабовласницькому суспільстві та епоху середньовіччя	4	6	1
3	Педагогічні погляди та ідеї Я. А. Коменського на виховання дітей дошкільного віку	4	6	1
4	Західноєвропейська педагогіка кінця XVII – середини XIX ст. Погляди просвітителів на виховання дітей дошкільного віку	4	6	2
5	Розвиток педагогічної думки і суспільне дошкільне виховання дітей у Західній Європі в XIX – на початку XX століття	4	6	2
6	Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX – XX ст.	4	6	1
7	Розвиток виховання та освіти на території України із стародавніх часів до початку XX століття	4	6	2
8	Педагогічна думка, освіта, становлення суспільного дошкільного виховання в Україні в кінці XIX – XX століття	4	6	2
9	Створення системи дошкільного виховання в Україні в 1917 – 1920 рр.	4	6	1
10	Суспільне дошкільне виховання в Україні в 1920 – 1930 рр.	4	8	2
11	Педагогічна концепція В. Сухомлинського	4	6	2
12	Розвиток педагогічної теорії та суспільного дошкільного виховання в 1950-1980-ті роки	4	8	2
13	Тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні на початку XXI століття	4	6	1
Усього годин		52	80	20

10. Методи навчання:

Загальні:

- **Словесні** методи навчання: евристична бесіда; акроматичне пояснення (індукція, дедукція, традукція), розповідь, лекція, робота з підручником.
- **Наочні** методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.
- **Практичні** методи навчання: вправи, практичні й дослідні роботи.
- **Активні** методи навчання: сократівська бесіда, дискусія, кейс-стаді (метод ситуацій).
- **Методи інформаційно-телекомунікаційних технологій:** LMS (Learning Management System) програмні додатки для адміністрування навчальних курсів в рамках дистанційного навчання (Classroom, Prometheus, Quizlet, Udemy, EdX, Coursera, Brainly, Khan Academy, СК-12). WhatsApp, Viber, Telegram.

За характером пізнавальної діяльності:

– *пояснювально-ілюстративний* (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення здобувачами освіти інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і її запам'ятовування;

– *репродуктивний*: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

– *проблемного виконання*: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення);

– *частково-пошуковий* (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів);

– *дослідницький*: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Методи навчання відповідно до програмних результатів:

ПР-2 – лекція, навчальна дискусія, інструктаж; індивідуальні роботи, метод проектів; «коло ідей», «акваріум», «мозковий штурм», «метод Прес», «займи позицію», «навчаючись-учусь»; презентація;

ПР-9 – лекція, проблемне навчання, портфоліо; робота в малих групах; демонстрація, презентація;

ПР-15 – лекція, проблемне навчання, портфоліо; робота в малих групах; демонстрація, презентація.

11. Методи контролю

- оцінка вирішення типових завдань;
- письмові контрольні роботи;
- усне опитування під час занять;
- оцінка рефератів, презентацій по окремих розділах дисципліни з використанням монографічної і періодичної літератури;
- дистанційний контроль;
- іспит.

12. Розподіл балів, які отримують студенти. Іспит

Поточне оцінювання та самостійна робота													Підсумковий тест (екзамен)	Сума балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	40	100
Поточний контроль														
	4		4		4			4				4		
Контроль самостійної роботи														
1	1	1	2	2	1	2	2	1	2	2	2	1		

14. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
83–89	B	добре	
75–82	C		
68–74	D	задовільно	
60–67	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90–100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань.

Оцінка «відмінно» виставляється студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних понять дисципліни і професії, яку вони набувають, виявили творчі здібності і використовують їх при вивченні навчально-програмного матеріалу. Відмінному рівню відповідає правильна й вичерпна відповідь на поставлене питання, в якій студент показав усебічне системне знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння

понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, вивчення яких передбачено програмами дисциплін; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83–89	B
	75–82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка «5», але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

Оцінка «дуже добре» (83–89 балів, B) – вище середнього рівня з кількома помилками – виставляється студентам, які повністю опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою. Оцінка «добре» виставляється студентам, які показують систематичний характер знань з дисципліни і вміють самостійно поповнювати свої знання протягом всього навчання;

Оцінка «добре» (75–82 бали, C) – виставляється студентам, які опанували навчально-програмний матеріал, успішно виконали завдання, передбачені програмою, засвоїли основну літературу, яка рекомендована програмою; таким чином, робота студентами виконана, але з певною кількістю помилок.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68–74	D
	60–67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;

- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;

- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

Оцінка «задовільно» (68–74 бали, D) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання непогано, але зі значною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою. Задовільному рівню відповідає у цілому правильна відповідь на поставлене запитання (завдання), якщо студент

показав достатній рівень знань з основного програмного матеріалу, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарата, показав недостатні знання літературних джерел. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили на екзамені помилки при виконанні екзаменаційних завдань, але під керівництвом викладача вони знаходять шляхи їх подолання.

Оцінка «достатньо» (60–67 балів, E) – виставляється студентам, які знають основний навчально-програмний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35–59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0–34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, письмове опитування.

Форма підсумкового контролю: іспит.

15. Завдання для іспиту

Іспит з дисципліни включає:

- два теоретичних питання;
- тестових завдань;
- суджень.

16. Питання на іспит

1. Предмет, завдання, джерела історії дошкільної педагогіки, її зв'язок з іншими науками.
2. Основні принципи побудови історії дошкільної педагогіки.
3. Методи історико-педагогічних досліджень.
4. Основні теорії походження виховання.
5. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства.

6. Характер, зміст та організація виховання в умовах первісного суспільства.

7. Своєрідність організації змісту і методів виховання в стародавніх державах Сходу (Єгипет, Індія, Китай та ін.).

8. Спартанська та Афінська системи виховання.

9. Сімейне і суспільне виховання в Стародавньому Римі.

10. Давньогрецькі філософи (Платон, Демокрит, Арістотель) про виховання дітей дошкільного віку.

11. Освіта в період еллінізму.

12. М. Квінтіліан про природовідповідне виховання, проблеми сімейного та суспільного виховання.

13. Загальна характеристика розвитку освіти в період раннього середньовіччя.

14. Педагогічна думка у Європі в епоху Відродження.

15. Система виховання в країнах Західної Європи в умовах феодального ладу: духовне (церковне) виховання, лицарське виховання тощо.

16. Виховання дітей дошкільного віку в сім'ї, у притулках для бідних.

17. Педагогічна спадщина Я. А. Коменського.

18. Принципи навчання та виховання розроблені Я. А. Коменського.

19. Ідея природовідповідності в педагогічній системі Я. А. Коменського.

20. Я. А. Коменський про виховання дітей дошкільного віку.

21. Праці Я. А. Коменського: «Світ чуттєвих речей у малюнках», «Материнська школа», «Золоте правило» дидактики та їх реалізація у роботі сучасного вихователя з дітьми дошкільного віку.

22. Я. А. Коменський про педагога та вимоги до нього.

23. Педагогічна концепція Дж. Локка.

24. Погляди Дж. Локка на виховання дітей з раннього віку, на гру, іграшку, працю, теорія «чистої дощечки».

25. Дж. Локк про фізичне моральне, розумове виховання дітей дошкільного віку.

26. Педагогічні погляди французьких просвітителів.

27. К. Гельвецій про фактори розвитку особистості: рівність здібностей, роль суспільного середовища і виховання в розвитку дітей.

28. Ж.-Ж. Руссо про природне і вільне виховання.

29. Періодизація дитинства, зміст виховання за періодами Ж.-Ж. Руссо.

30. Погляди Ж.-Ж. Руссо на фізичне, моральне, трудове, сенсорне і розумове виховання.

31. Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо з проблем сімейного й суспільного виховання

32. Співзвучність ідей Дж. Локка і Ж.-Ж. Руссо сучасним тенденціям розвитку теорії та практики навчання і виховання.
33. Ідеї гармонійного виховання Й.-Г. Песталлоці його теорія елементарної освіти та методика початкового навчання.
34. Й.-Г. Песталоцці про сімейне дошкільне виховання.
35. Р. Оуен – засновник теорії суспільного дошкільного виховання.
36. Р. Оуен про фізичне, моральне, розумове виховання дітей.
37. Заклади для маленьких дітей у Нью-Ленарку, вимоги Р. Оуен до особистості виховательки.
38. Педагогічна теорія і практика дошкільного виховання Ф. Фребеля.
39. Ф. Фребель – організатор перших дитячих садків у Німеччині.
40. «Дарунки» Фребеля для дітей, система ігор і занять з дітьми дошкільного віку.
41. Система Ф. Фребеля в оцінках вітчизняних педагогів кінця ХІХ – початку ХХ ст.
42. Вплив ідей Ф. Фребеля на розвиток теорії і практики виховання дітей дошкільного віку.
43. П. Кергомар – прогресивна діячка у галузі дошкільного виховання, організатор народної освіти у Франції кінця ХІХ – початку ХХ ст.
44. Творчий шлях та педагогічні ідеї М. Монтесорі.
45. Теорія самовиховання і самонавчання М. Монтесорі, основні принципи методики.
46. Організація педагогічного процесу в системі М. Монтесорі.
47. Використання ідей М. Монтесорі в сучасних закладах дошкільної освіти.
48. Педагогічні ідеї Дж. Дьюї у світлі сучасних освітніх тенденцій.
49. Дж. Дьюї про виховання дошкільників.
50. Педагогічна система французького педагога С. Френе.
51. Інноваційні підходи щодо розвитку особистості і формування поведінки дитини в педагогічній спадщині С. Френе.
52. Педагогічна спадщина О. Декролі та значення його ідей у становленні педагогіки «нового виховання».
53. Освітні надбання Київської Русі.
54. Виховні та освітні традиції слов'ян.
55. Педагогічні пам'ятки Київської Русі: «Златоуст», «Ізборник Святослава», «Повчання Володимира Мономаха дітям».
56. Просвітницька діяльність Ярослава Мудрого.
57. Виховання у східних слов'ян в дохристиянський період.
58. Проблема дошкільного виховання дітей в працях українських

культурно-освітніх діячів кінця XIX – початку XX ст.

59. Просвітницька діяльність і педагогічні ідеї видатних вчених, письменників і громадських діячів кінця XIX – початку XX ст.

60. Просвітницька діяльність та педагогічні ідеї Г. Сковороди.

61. Педагогічні погляди Х. Алчевської. Б. Грінченко про гармонійний розвиток дітей раннього віку.

62. Випуск журналу «Дошкільне виховання» (1911 р.).

63. Діяльність Київського товариства народних дитячих садків.

64. Перші заклади суспільного дошкільного виховання Ю. Карпінської, Є. Чернишової, сестер (Марії і Софії) Ліндфорс, К. Безменової.

65. Піднесення в галузі теорії і практики дошкільного виховання в Україні на початку XX століття. сприяння дошкільному вихованню

66. Діяльність Київського товариства народних дитячих садків.

67. Діяльність Фребелівського педагогічного товариства м. Києва та його інститут.

68. Педагогічні погляди та організаторська діяльність діячів суспільного дошкільного виховання початку XX століття (Т. Лубенця, Н. Лубенець, К. Маєвської, Н. Петерсен, С. Русової, І. Сікорського, К. Толмачевської, Е. Яновської та ін.).

69. Суспільне дошкільне виховання в роки УНР, основні здобутки у розвитку суспільного дошкільного виховання.

70. Ідеї українського національного дитячого садка, підготовка педагогічних кадрів.

71. Просвітницька діяльність С. Русової у контексті розбудови концепції національного українського дошкільного закладу.

72. С. Русова про загальні засади виховання дітей дошкільного віку.

73. Стан суспільного виховання дітей дошкільного віку в 1920 – 1930 рр.

74. Робоча книжка «Дошкільне виховання» (1927 р.) як перший виклад українськими педагогами концепції і програми виховання дітей дошкільного віку.

75. Педагогічна діяльність та ідеї О. Дорошенко.

76. Використання ідей та порад О. Дорошенко в сучасній практиці виховання дітей дошкільного віку.

77. Масове відкриття дитячих садків, сезонних майданчиків у містах і селах України.

78. Розробка програмно-методичних документів для дошкільних закладів у 30-ті роки.

79. Особливості змісту дошкільного виховання в 30-ті роки.

80. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського – видатного українського

педагога.

81. В. Сухомлинський про розумове виховання, особливості виховання дітей шестирічного віку і підготовку їх до школи.

82. В. Сухомлинський про моральне та естетичне виховання.

83. В. Сухомлинський про родинне виховання, єдність родинного і суспільного виховання.

84. Погляди В. Сухомлинського у становленні педагога.

85. Використання ідей В. Сухомлинського в сучасній практиці виховання дітей дошкільного віку.

86. Розбудова суспільного дошкільного виховання в повоєнні роки, боротьба з дитячою бездоглядністю.

87. Заходи уряду щодо розширення мережі дошкільних закладів, типи дошкільних закладів.

88. Погляди науковців на проблеми виховання у працях Л. Артемової, З. Борисової.

89. Педагогічні погляди Т. Дмитренко, В. Котирло, Н. Яришевої на виховання дітей дошкільного віку.

90. Педагогічна діяльність діячів суспільного дошкільного виховання Е. Вільчковського, С. Ладивір, О. Кононко.

91. Підготовка педагогів дошкільного виховання в 50–80-х рр.

92. Основні напрямки розвитку дошкільної освіти в Україні на початку ХХІ ст.

93. Позитивні зрушення в галузі дошкільної освіти ХХІ ст., оновлення нормативно-правових документів дошкільної освіти.

94. Концепція І. Беха у розвитку дитячої особистості.

95. Внесок А. Богуш у педагогічну науку.

96. Вклад Н. Гавриш у розвиток дошкільної педагогіки, організацію освітнього процесу в ЗДО, професійну підготовку фахівців дошкільної освіти.

97. Перший журнал з дошкільного виховання «Дитячий садок» (ред. А. Симонович).

98. Погляди І. Улюкаєвої на історію дошкільної педагогіки в Україні.

99. Перспективи розвитку дошкільної освіти у ХХІ ст.

17. Методичне забезпечення

1. навчальна програма дисципліни;
2. робоча навчальна програма дисципліни;
2. залікові матеріали;
3. конспекти лекцій;
4. інформаційно-методичне забезпечення практичних занять;
5. інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.

18. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : Підручник. К. : Либідь, 2006. 424 с.
2. Васюк О. В., Сопівник І. В. Історія української педагогіки і освіти. 2-ге вид., доп. і перероб. Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2015. 644 с.
3. Дошкільна освіта : історія і сьогодення : довідник / упоряд. Л. В. Лохвицька. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 208 с.
4. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.
5. Левківський М. В. Історія педагогіки: навч. метод. посібник. Вид. 4те. К. : Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
6. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля : навчальний посібник : у 3 ч. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. Ч. 2. 360 с.
7. Салига Н. Історія дошкільної педагогіки : навчально-методичний посібник до курсу. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. 134 с.
8. Сущенко Л. О., Зубцова Ю. Є. Історія педагогіки: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Початкова освіта» освітньо-професійної програми «Початкова освіта». Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 143 с.
9. Улюкаєва І. Г. Історія дошкільної педагогіки : підручник. Х. : Вид-во «Діса плюс», 2016. 354 с.
10. Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. 231 с.

Додаткова література

1. Дичківська І. М., Поніманська Т. І. Марія Монтессорі : теорія і технологія. К., 2006. 306 с.
2. Зайченко І. В. Педагогічна концепція С. Ф. Русової : навч. посіб. для студ. пед. спец. вузів. Чернігів, 2000. 234 с.
3. Русова С. Вибрані педагогічні твори /упор. О. В. Проскура. К. : Освіта, 1996. 303 с.
4. Русова С. Ф. Дошкільне виховання. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навчальний посіб. / за заг. ред. Н. Борисової. Київ : Вища школа, 2004. С. 262–276.
5. Русова С. Ф. У дитячому садку. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навчальний посіб. / за заг. ред. Н. Борисової. Київ : Вища школа, 2004. С. 276–283.

6. Січкара А. Д. Становлення інституту підготовки фахівців з дошкільної освіти в українській народній республіці. *Наукові записки*. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2011. № 4. С. 191–194.

7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори : В 5-ти т. Т. 3. К., 1979. 143 с.

8. Монтессорі М. Метод наукової педагогіки, застосовуваний до дитячого виховання в «Будинках дитини» // Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія : навч. посіб. / заг. ред. Є. І. Коваленко. К. : Центр навчальної літератури, 2006. С. 521–537.

9. Фребель Ф. Дитячий садок. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навчальний посіб. / за заг. ред. Н. Борисової. Київ : Вища школа, 2004. С. 74–104.

10. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посіб. / упор. З. Н. Борисової, В. У. Кузьменок. К. : Вища шк., 2004. 511 с.

11. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки в Україні : навч. посіб. / упоряд. І. Г. Улюкаєва. Вид. 2-е, доп. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2008. 166 с.

Інформаційні ресурси

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ : Либідь, 2006. 424 с. URL: https://subjectum.eu/psychology/history_pedagog/index.html

2. Базовий компонент дошкільної освіти України / Під наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в : Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

3. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч. посіб. 4-те вид. Київ : Вид-во «Центр учбової літератури», 2011. 190 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levkivskiyi_Mykhailo/Istoriia_pedagogiky.pdf.

4. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки : навч. посіб. для пед. навч. закладів. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5366>

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

6. Наукова бібліотека Запорізького національного університету. URL: <http://library.znu.edu.ua/>

7. Українці в освіті. URL: <http://www.ukrainians-world.org.ua/ukr/peoples>.